

# MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.

Stane: ena številka 20

«Mali List» - C. C. Post.  
Licejska knjižnica (Dr. Puntar)  
LJUBLJANA (JUGOSLAVIJA)

Izhaja vsak petek opoldne.

Naslov: Trst-Trieste  
Casella Centro 37

ali pa: via Geppa 17/III.

Izdaja: konsorcijska Malega lista

## Male novice

### Mali koledar.

Petek, 31. oktobra: vigilijska. — *Sobota, 1. novembra: Vsi svetniki.* — *Nedelja, 2.: zahvalna.* — *Ponedeljek, 3.: spomin vernih duš.* — *Torek, 4.: Karel Boromej, v Trstu praznik sv. Justa.* — *Sreda, 5.: Zaharija.* — *Četrtek, 6.: Lenart.* — *Petek, 7.: Engelbert.*

### Sola bo.

Po tozadavnem obvestilu od strani ravnateljstva sporočamo dijakom, da se dne 5. novembra ob desetih začne redni pouk v Vidmu na slovenskem nižjem tečaju tehničnega zavoda. Zdaj pa le knjige v roke, fantje, pa korajžo in snajt, da bo kmalu kaj inženirjev!

### † Monsinjur Fran Kosec.

Dne 28. oktobra je izdihnil dušo kano-nik stolne cerkve sv. Justa v Trstu monsinjur Fran Kosec. Dočakal je častljivo starost 82 let. Pokopan bo na Kati-nari. Vrlemu duhovniku in rodoljubu naj sveti večna luč!

### Značilno.

Sotrudnik nam piše: Ob polomu Ja-dranske banke mi prihaja v spomin značilen dogodek. Bilo je pred štirimi ali petimi leti. Takrat «Malega lista» še ni bilo. «Edinost» smo imeli za skupno narodno glasilo in smo bili prepričani, da se vselej in povsod zav-zame za pravice naroda in jezika. Tudi jaz sem včasih poslal vanjo kak dopis. Radi so priobčevali. Samo enkrat sem bil osupnjen. Poslal sem jim notico o Jadranski banki, (takrat je imela še slovensko tvrdko): grajal sem dejstvo, da so v bančnih prostorih samo laški napisali, da je vse občevanje notri itali-jansko. Grajal sem, da v laških inse-rah ta banka naziva mesto Kranj po nemško Krainburg in Celje Cilli. Bil sem pač naiven rodoljub z dežele, ko sem mislil, da bo «Edinost» zaropota-la. Moja notica je šla v koš. Takrat sem se začudil in začel oči odpirati: taka je torej ta edinjska narodnost! te mile solze! to rotnenje in zaklinjanje k narodni slogi! — Rečem vam, da je bila usta-slovitev «Malega lista» prava rešitev iz te more. Zdaj imamo vsaj eno javno glasilo, kjer lahko povemo reči, ki jih je «Edinost» znala zamolčati.

Rodoljub z dežele.

### VAŽNO!

Pri Zadrudni zvezi v Trstu se je osno-val odsek, ki si je nadel nalogo, da za-stopa koristi upnikov tržaške «Banke Adriatike.» Pozivljajo se vsled tega vsi interesiranci, da prijavijo svoje kakr-šnekoli terjatve nasproti omenjeni ban-ki imenovanemu odseku do 20. novem-bra t. l. Prijave naj se naslovijo na «Zadrudna Zveza v Trstu», via Torre Bianca 39. I.

### Koncert «Mladike» v Gorici

se je vršil v nedeljo v čast udeležencev občnega zbora prosvetne zveze. Zbor šteje 40 moči. Mladi, a izborni pevovodja Bojze Bračuz je iz Kumarjeve šole. Dasiravno je zbor šele par mesecev ustanovljen in je prvič nastopil, ven-dar lahko rečemo, da je — s pomočjo članov glasbenega društva — izborno izvršil svojo prvo nalogo. S tem kon-certom, ki mu je natlačena dvorana «Trgovskega doma» burno ploskala, je stopila Mladika v javnost. Mladika je najbolj delavno prosvetno društvo v Go-rici: ima poleg pevskega odseka god-beni krožek, telovadni, planinski, fan-fovski in dekliski odsek.

## Skrivnostni umor na Siciliji

Dijak umorjen od dveh prijateljev.

Morilca sta hotela iziliti denar od njegovih staršev - Kako so ju zalotili

V mestu Naro na otoku Siciliji se je zgodil nenavaden slučaj uboja. Morilca sta vojak fašistovske milicije Todaro in neki Amore. Z njima je bil dijak Galea v prijateljskih odnosih in menda ni poznal bolje, česa vsega sta zmožna. Tega dijaka je slaba tovaršija spravila v grob na prežalosten način. V nedeljo 12. oktobra je z obema malo-pridnežema pohajal okrog, hodil po ka-varnah, pil in jedel z njima. Zunaj me-sta je neka stara cerkev in zapuščen samostan. Tja sta znala tatova izvabiti lahkomišelnega tovariša. Ko so prišli v neko polpodrto sobo tega razvaljenega samostana, sta mu na kratko povedala svoj načrt. Držala ga hosta zaprtega v tem skrivnem kraju, dokler ne izsilita od njegove rodbine kake večje svote de-narja za odkup.

Lahkomiselnemu studentu so se tedaj oči odprle. Spoznal je, da sta ga izvabi-la v past. Ker je bil močan, je zgrabil fašista in ga hotel vreči skozi okno. Toda z enako naglico je drugi barabež zabodel mladeniča, da se je takoj mrtev zgrudil. Potem sta mrtvo truplo zavlekla v nek podzemeljski hodnik.

Morilca sta potem pisala družini, ka-kor da je mladenič živ in da mora dru-žina položiti sto tisoč lir za njegovo

osvobojenje. Na očitno pa sta hodila družino obiskovat in tolažit. Ko pa di-jaka le dolgo ni bilo, so stari naznanili celo zadevo policiji. Tedaj se je tudi Todaro ponudil, da bo pomagal iskati, češ da je fašist in da bo že on naredil, da bo vse prišlo na jasno.

Med tem pa so prišla še druga grozil-na pisma, v katerih sta morilca zahte-vala od staršev 50 tisoč lir. Policiji pa je nekaj prišlo na ušesa in je začela su-miti na prava dva. V tej sumnji jih je potrjevala pisava. V enem pismu je bilo zahtevano, da mora biti denarna svota položena v sredo 15. oktobra zve-čer na nekem mostu daleč iz mesta. Tam so orožniki pripravili past. Dva orožnika sta se preoblekla v delavca in tolkla gramoz na cesti, tretji je kot kmet gnojil neko njivo v bližini. Okrog osmih zvečer je prišel Todaro, se pre-vidno oziral okrog in vzel pismo, v ka-terem je imel biti denar. Tedaj sta orož-nika planila nanj; priskočil je tudi tretji orožnik. Imeli so trd opravek z bandi-tom. Vendar so ga vklenili. Tako je prišel zločin na dan, čeprav je bil zelo izvrstno zamisljen. Prijet je bil tudi Amore, ki je priznal in tudi povedal, kje sta mrliča skrila.

### Joa napoveduje konec sveta.

Na Portugalskem je vstal neki gro-zovit prerok, Joa po imenu. Za Portu-galsko je napovedal za leto 1925. do 1945. strahovite dogodke. Na svetu pravi Joa, da bo zavladal mir šele leta 1945. Prerok Joa vidi, kako se še drugi vladarski troni podirajo, kako potresi razdejavajo mesta in vasi, kako revolucije vničujejo ljudsko blagosta-nje; ob koncu pravi, da bodo splošno vsi psi stekli in bo steklina povzročila strahovito gorje na zemlji. Po Ev-ropi mu sicer ne dajo nobene vere, pač pa v domovini, ker so bile letos na Portugalskem res grozovite po-vodnji, ki jih je Joa bil napovedal.

### Dobra označba.

Črnci rodu Kru v Liberiji ne znajo fino govoriti, kakor evropske gospo-dične. Namestu da bi rekli: «Ta in ta igra na klavir», se izrazijo tako-le: «Ta in ta se tepe s škatljo, v kateri je vrišč». Za mnoge igralce utegne biti taka označba dokaj pravilna.

### Redka nova maša.

V obmorskem mestu Le Havre na Francoskem je bral letos novo mašo invalid, ki sta mu bili vsled ran obe-nogi odrezani. Ob izbruhu vojne je bil v jezuitskem semenišču. Od tam je moral iti na vojsko, kjer ga je zadela nesreča. Vendar ni obupal. Ko je ozdravil se je naučil hoditi po nareje-nih nogah (protezah), potem je končal bogoslovne šole in tako slednjič postal duhovnik; delovati hoče v dušnem pa-stirstvu. Res odličen vzgled stanovit-nosti in poguma.

### Še je postenih ljudi!

«Goriška Straža» piše: «Gospa Ivan-ka Kulot iz Gorice je našla na cesti v Šempetru dva tisočaka. Prinesla jih je v naše upravnništvo s prošnjo, da jih izročimo osebi, ki je denar izgubila. V soboto se je oglasil pri nas Sulič Izidor iz Prvačine, reven posestnik, ki je bil to svoto izgubil. Pač si lahko mislimo njegovo veselje, ko je dobil bankovca nazaj. Poštenje vendar še velja!»

### Za bratstvo med narodi.

Prekmurški Slovenci so spadali v avstro-ogrski monarhiji pod Ogrsko. Navzlic vsem nasilnim poskusom se Prekmurci niso pomadžarili. Minulo nedeljo se je zbralo v Črensovcih, središču prekmurških Slovencev na shodu Slov. ljudske stranke nad 2000 Prekmurcev, ki so obsodili nacionali-zem in so se izrekli za bratstvo med narodi. Sprejeli so tudi resolucijo: «Zahtevamo, da se zasigurajo pravi-ce Madžarom na našem ozemlju, a ravnotako tudi Slovincem, ki so pripadli madžarski državi. — Kadar bodo narodi odprli oči ter izprevideli, da je kapitalistični nacionalizem samo v korist bogatinom, a v ogromno škodo ljudstvom, tedaj bodo vsi obsodili na-silni nacionalizem, dali ljudstvu narod-ne pravice ter delali za bratstvo med narodi.»

### V Gorici so hudi.

Prejeli smo iz Gorice tole pismo: «Edinost» je priobčila lep uvodnik — klic na pomoč —, v katerem po-pisuje škodo po toči. To je vse prav. Ob koncu pa pozivlja poslance na po-moč, naj se ganejo. Pri nas smo bili zaradi tega poziva vsi ogorčeni, ker je hinavski. Mi znamo, da je poslanec Besednjak bil zaradi toče na Vipav-skem in na Volčjem gradu pri glav-varju v Gorici dvakrat, Besednjak je bil posebe pri prefektih v Vidmu in Trstu; zaradi toče drugod je posl. Be-sednjak vložil dve interpelaciji na ce-lokupno vlado v Rimu. «Edinost» to-rej nima pravice, da pozivlja Be-sednjaka na delo, ampak naj pozivlja tiste lene poslance-prvoboritelje, ki mislijo, da so dovršili svojo dolžnost s tremi govori in z delom v advokatski pisarni.»

### Korajžna žena.

Pri volitvah za angleški parlament kandidira tudi žena Lloyd-a Georg-a, znanega ministra iz časa vojne in prvih let po vojni.



**MIHEC:** Naprej zastava slave!  
in banki naš denar!  
**JAKEC:** Za blagor očetojave  
potrpi, gospodar!

### Imeniten župan.

Ko je bil kralj pred tedni v Vidmu ter tudi vsi kraški župani, je kralj tu pa tam koga kaj vprašal. Ko je prišel do naših županov, je kralj vprašal, kako je kaj pri vas? Župan, velik edinjaš, je ponižno rekel: bene, bene. — Bravo, gospod župan! Toča je bila: bene. Vojne odškodnine ni: bene. Davki so grozni: bene. Nered v vsej upravi: bene. Šolstvo propada: bene. Župan, tam je bil čas povedati, ne pa jamrati na seji tržaškega političnega društva.

### Nov mestir.

V Opatiji se bavi tvrdka «Viktor Car Emin & Comp.» z vprašanjem im-portiranja in eksportiranja klerika-izma s Kranjskega in iz Rima v Istro. Oglas se nahaja v koledarju travesti-lih «Franina in Jurina» na str. 65.

### Ta pestava ni za Hrvate.

Hrvaški starši v Lupoglavi v Istri so hoteli vpisati otroke za hrvaški pouk. Učitelj tega ni dovolil. Ko pa so se starši sklicali na Gentilijev zakon, je učitelj vzkliznil: «To velja amo za goriške Slovence, ne pa za Hrvate v Istri». Imeniten učitelj!

### Koliko prebivalcev ima Istra?

Uradno štetje je dognalo, da je v Istri 351.500 prebivalcev. Po številu prebivalstva so okrajji takole razvršče-ni: koprski okraj 90 tisoč oseb, puljski 84, poreški 62, pazinski 52, vološčanski 42, Cres 21 tisoč oseb.

### Nemško posojilo v Italiji.

Od 800 milijonov zlatih mark nemškega posojila je bilo odrejeno Italija-nom 100 milijonov papirnih lir. Toliko morajo tedaj Lah skupaj spraviti. Ob-ligacije posojila se glase na 500 lir in se obrestujejo letno s 7 od sto v dveh brokih. Prodajajo pa se za sedaj le po 460 lir kos. Pri sto lirah plača torej Nemeč 8 lir «šenka» poleg 7 od sto obresti. Dan podpisa je 30 oktobra. — Kakor smo poročali zadnjič, so Ame-rikanci svoj delež že prej podpisali. Poleg Italije in Amerike so udeležene pri posojilu še Anglija, Francija, Bel-gija, Nizozemska, Švedija, Švica in Nemčija sama.

### Osil!

V Novem Yorku v Ameriki je plesal neki par 52 ur in 11 minut kar skoz. Po plesu je imela ženska noge vse o-tekla, zdelana je bila pa tako, da so jo morali prepeljati v bolnišnico.

### Ušenjak-modrijan.

Podminister za narodno gospodar-stvo Larusso je imel govor, v katerem je dejal, da ako rastejo cene živil, ljud-stvo manj porabi; tako bo državno gos-podarstvo na boljšem. — Mi bi rekli: Gospod minister: dajte dober zgled: znižajte si plačo na polovico in jejte polovico tega, kar ste doslej.

# Kako je s politiko

## Parlament.

Državni zbor ali parlament je sklican v Rim na dan 10. novembra. Mussolini čuti pritisk javnega mnenja, katero hoče, naj se v Italiji vlada s parlamentom ne pa z avstrijskim paragrafom. Vendar bo zahteval Mussolini, da mu zbor vse pritrdi, ker drugače bi nastale zelo neprijetne posledice. Ako parlament odreče zaupanje mora vlada odstopiti, ali pa napraviti nove volitve. Odstopiti vladi ne mara volitve so pa tudi nevarna reč. Zato bi bilo vladj najljubše, ako bi sedarj parlament pokorno glasoval po njeni volji.

## Borba za večino.

Pri volitvah 6. aprila si je Mussolin preskrbel veliko večino poslancev, namreč dve tretjini celega parlamenta. Te poslance je on kar sam imenoval, ker je bilo že naprej določeno, da bodo «voljeni». Pa niso vsi hvaležni Mussoliniju. Nekateri bolj samostojnega mišljenja so postali nezanesljivi, imajo svoje posebne misli o politiki in čeprav Mussolinija spoštujejo, vendar pravijo, da bi se dalo tudi brez njega izhajati. To so zlasti poslanci liberalne barve in pa celo nekateri fašisti sami. Ako se kakih sto takih vrže na stran opozicije, potem vlada nima večine.

## Opozicija.

Opozicija so vsi poslanci (ena tretjina parlamenta), katerim volilni red milostno dovoljuje, da so izvoljeni kot večna manjšina. To so poslanci ljudske stranke, socialisti in demokratje. Odkar je bil umorjen Matteotti, te stranke drže trdno skupaj in so si osnovale skupen odbor. Te stranke stojijo na tem, da ne pojdejo v državni zbor, dokler se javno ne pove, kdo je ukazal umoriti Matteottija, in dokler ne bodo vsi morilci pod ključem. Nadalje zahtevajo, da se snoparska milicija razpusti, ker pod njenim strahom ne more državni zbor svobodno razpravljati in sklepati.

Za vlado je položaj težaven. Ako opozicija vendarle pride sedet v parlament, se lahko s pomočjo liberalcev zruši vladna večina. Ako pa opozicija ostane zunaj, potem parlament nima nobene veljave, ker bi sedeli v njem samo od ministra imenovani poslanci medtem ko bi od ljudstva izvoljeni zastopniki odrekli takemu zboru vso veljavo.

## Kaj pa komunisti?

Komunisti niso zato, da se v državi vzpostavi red in mir, kajti če gre v državi prav, ne more priti revolucija. Komunisti pa hočejo imeti le revolucijo. Zato jim je sedanja vlada nekako všeč, ker računijo, da bo vse reči take daleč zavozila, da bo potem prišla ura za razgrajanje boljševikov. Ker opozicija tega noče, ampak hoče le red in mir, zato so komunisti proti opoziciji

Ob otvoritvi državnega zbora pa so v veliki zadregi. Ako gredo noter, bo v leti, kakor da so prijatelji vlade in to bi jim škodilo v očeh ljudstva. Ako pa ostanejo zunaj, bo to pomagalo opoziciji, tega pa tudi ne marajo.

## Dva parlamenta.

Da bi se rešili zadrege, so komunisti poslali opoziciji dolgo pismo. Predlagali so, naj se slovesno otvori poseben protivladni parlament, ki naj se proglasi za edino pravega. Vanj naj

pridejo vsi poslanci, ki so proti fašizmu. Tako bi bil Mussolini prisiljen, da z orožjem nastopi proti temu novemu parlamentu. Tedaj naj bi se začela v deželi revolucija in tako bi prišli slednjič komunisti na vrh. Ta načrt so seveda stranke od opozicije zavrnile.

## Kako se bo izteklo.

Poudarili smo že pri drugi priliki, da Mussolini ne bo odstopil, dokler ne bo sam hotel ali dokler ga ne prisilijo zunanje politične razmere. Notranja politika z večinami in majšinami ga ne bo vrgla. Pomen opozicije je v tem, da so stranke pripravljene na prevzem vlade, kadar bo do tega prišlo.

# Ne omahuj v nesreči

*Poslanec Besednjak je priobčil v «Puškem Prijatelju» članek, ki bo zanimal tudi naše bravce in ga podamo tukaj v prevodu.*

## Kaj pišejo kmetje iz Istre.

Iz Istre sem dobil par pisem, v katerih se mi tožijo kmetje, kako težke in neznosne razmere vladajo v njihovi deželi. Hudo mi je bilo pri srcu, ko sem gledal te črke, pisane z žuljavno roko. Videl sem v duhu tisoče ubogih kmetov, ki skrbijo za svoje družine in za svoje domove, ki ljubijo svoj jezik in s strahom gledajo v prihodnje dni. Spomnil sem se one vasi na Pulščini, o kateri so mi pisali, kako so iztirjevalci hodili od hiše do hiše, gonili živino iz hlevov, pobirali šunke in slanino ter izpred objokanih oči družine odnesli zadnjo imovino. Vsa vas je jokala in srca so se krčila ob tem pogledu.

## Kmet ni kriv.

Kaj je kriv kmet, da mora toliko trpeti? Denarja nima, da bi plačal davek. Vlada hoče denarja, a kmet ga ne more dati, ker ga nima. Ali naj proda živino, da bo plačal davek? Ne! Njiva mu je potrebna, da preživi družino. Ali naj proda hišo? In naj gre z ženo in otroci v gozd? Naj-li proda vole, krave, plug in motiko? Kako bo potem na spomlad oral in obdelal zemljo? Mar naj ženo in otroke vpreže? Ali pa naj da državi tistih par šunk in kos slanine, ki jo ima v hiši, pa tisto vino, ki ga je Bog dal? Nemogoče! Kaj bo pozimi jedel, s čim si bo kupil koruze za polento, s čim obleko in čevlje družini? Mar naj se celo leto trudi kakor živina zato, da bo na zimo stradal in zmruzoval?

## Kako tedaj pomagati kmetu-trpinu?

Zelo enostavno: država bi morala pobirati davek samo od tega, kar kmet pridela preko svoje lastne potrebe. Skromen, človeka vreden obstanek bi moral biti zagotovljen vsakemu človeku, vsaki družini v državi. Še le, kadar družina pridela več, kakor je potrebno za njen lastni obstoj, tedaj naj pride davkarja in zahteva davek.

## Naj plačuje bogatin.

Mogoče je, da pride kdaj država v veliko stisko, da mora zahtevati od državljanov težke žrtve. Dobrot! Tedaj naj država začne pobirati pri bogatih najpoprej. Predno pride do tega, da bi moral stradati zapuščen i strski kmet, naj država vzame kapitalistom njihove milijone, njihove vile, njihove avtomobile in konje, njihovim ženam dragocene kožuhe in biserne verižice, ki niso potrebne za življenje. Šele tedaj, ko bo država pobrala bogatinom vse, kar imajo, čez resnično potrebo, potem naj začne trgati grižljaj od ust kmetu, pa seveda v isti meri tudi kapitalistu.

## Naj zmaga pravica.

To je edino pravo in pošteno krščansko načelo davčne pravičnosti. Vsaka druga politika je izkoriščanje siromašnega ljudstva. Kdor ljubi kmečko ljudstvo, mora delati z vsemi silami, da zmaga to načelo krščanske pravičnosti v socialnem življenju.

Danes se že v vseh državah gibljejo in družijo množice siromakov, ki zahtevajo svojo pravico. V Angliji se bije ravno sedaj ljuta volivna borba za delavsko stranko, v Nemčiji in Franciji raste moč kmetov in delavcev, pa tudi v Italiji se zbirajo polagoma množice revnega ljudstva.

## Ne obupaj!

Ni več daleč čas, ko bode po evropskih državah zmagal plug in krščanska pravičnost. Zato, kmečki narod Istre, ne obupaj, vstrajaj čvrsto v času stiske. Zmaga delavskih množic Evrope prinese pravico tudi tebi.

## Mi bomo na straži!

Bravci znajo, da se vršijo v Benetkah pogajanja med Italijo in Jugoslavijo. Ta čas je za nas Primorce zelo nesrečen. Zakaj? Ker se je ravno sedaj zgodil škandal z Jadransko banko. Bravci nas vprašajo: Kaj ima opraviti beneški sestanek z Jadransko banko? — Silno škodo nam lahko naredi! Ko se je šlo za izmenjavo

16 milijonov, se je bil boj, ali dobi lenar Jadranska ali naše zadrage. V istem času se je vršila laško-jugoslovanska konferenca v Genovi. Namesto la bi tedaj zbrani gospodje razpravljali tudi o gospodarskem in kulturnem položaju naše manjšine, so se morali gospodje v Genovi baviti z vprašanjem Jadranske banke, ker so bili vsak dan oblegani od prizadetih bankirjev in advokatov. — Mi smo izvedeli od zanesljive osebe, da je na programu v Benetkah tudi naše vprašanje, če ne v celoti, vsaj deloma. Zdad pa že vemo, kaj bo. Laški in slovanski kapitalisti, ki so prizadeti, so jo že odpihali z avtomobili v Benetke, kjer bodo laškimi in slovanskimi zastopnikom napolnjevati ušesa z idejo, da gre pri Jadranski banki za stvar, ki je v velikem interesu obeh narodov, obeh držav. In tako se bodo naši splošni interesi spet zanemarjali, a obravnavali interesi posameznikov.

## DELAVSKI VESTNIK.

**Tri ure daleč od doma.** Večina delavcev v državi se ne more zbrati že tri leta, da bi razpravljali o stanovskih vprašanjih, zakaj vsepovsod so razsejani osvoboditelji, ki imajo pripravljeno palico in samokres. In vendar se ponekod delavci zbirajo. Delavci v Molinelli (dežela Bolonja), ki se hočejo sestati, morajo tri ure daleč v gozdove, da se tam lahko pomenijo.

**Kazen za delavce.** V Romanji se mladi žito le na mlatilnice. Posestnik, ki je letos hotel, da mu je mlatilnica mlatila, je moral odšteti za vsako metro žita gotovo svoto-takso v prid fašistovski strokovni delavski zvezi. V deželi Piacenza so morali vsi zemljiški delavci (pod baroni) odrajtati 10 stotink od ure, ki jo delajo; ta denar je šel v prid snoparstvu. Da bi kdo ne mislil, da je le tako tja ven dan povedano, glejte ta prepis ukaza v slovenščini: N. 80. di Protocollo. Piacenza, 16. VIII. 1924. Vodstvo fašistovskih strokovnih zvez. Po želji in nalogu poslanca Barbiellini prosim, da obvestite po okrožnici vse okrajne tajnike v mestu in na deželi, da vabijo vse delodajalce, naj spadajo katerikoli stranki, da odbijejo vsem delavcem, ki niso pri nas organizirani, po 10 stotink od vsake ure. Celokupni odbitek se bo vsak mesec oddal pristojnemu županstvu, kjer ga bo zveza iztirjala. Okrajni tajniki morajo nadzorati, da se ta naredba strogo vrši. Il segretario provinciale federale: gen. Mori.

**Naročniki naj blagovolijo poravnati naročnino za tekoče leto, ki gre h koncu!**

## PODLISTEK

### Popotna torba strica Iaka.

#### IV. Pavia.

(Nadaljevanje).

Drugi dan naju je to zlato solnce, ko je vstalo, že dobilo na vlak. Peljala sva se v Certoso pri Paviji, južno od Milana, na prog, ki vodi v Genovo. V pičli uri sva izstopila in se napotila peš do slavnega samostana. Certosa je namreč bila imeniten kartuzijanski samostan s prelepo cerkvijo.

To umetniško dovršeno meniško naselbino je dal sezidati Ivan Galeazzo Visconti l. 1396. Jožef II., čigar oblast je s cesarskega Dunaja segala tudi semkaj, je samostan dal zapreti l. 1872., češ, da kartuzijanci, ki samo molijo, niso svetu potrebni. L. 1844. so samostan zopet vrnil kartuzijancem, a po italijan-

skem zakonu so ga ti pred 44 leti zopet morali odstopiti državi, ki je iz njega in iz cerkve napravila narodni muzej.

«Strela, glej prahu!» je zabavljal moj dobri tovariš, ko sva korakala s postaje po silno prašni cesti proti samostanu. — «Saj ne rečem, tudi naša cesta tja do Kozine je tako prašna, da je Joh, pa toliko prahu le še nisem videl!» Res je bilo na par krajih toliko prahu, da se je čevelj skrnil v njem.

Pred 8 uro sva dospela do samostana. Čuvaj se je izprehajal pred vhodom in naju ni pustil pred osmo uro naprej. Ko je odbila osma, nama je dal vstopnice (plačati sva morala spet 4 L!) Čez veliko dvorišče sva dospela do cerkve.

Pročelje te cerkve je nekaj izrednega. Dosti sem čul in čital o tej umetnici, a osupnil sem, ko sem stal pred glavnim vhodom.

Trideset kiparjev je delalo reliefe in kipe za to pročelje, ni čuda da velja

za najlepše italijansko delo zgodnje renesansne dobe.

S tovarišem nisva vedela, kam bi preje pogledala. Pristopil je pa star možiček — vladni vodnik in nama razlagal. Vse vrste kipov in podob je na tem pročelju: rimski cesarji, stara zaveza, nova zaveza, slike iz življenja vladarja Ivana Galeazza itd.

Cerkev ima tri ladje, ki jih loči osem lepih stebrov. «Moj Bog, kam naj pa pogledam, ko je vse tako lepo,» se je čudil Jože. Nič manj se nisem čudil jaz, ko sem gledal prekrasne kapelice s prelepimi slikami, mramornatimi oltarji, oltarji iz mozaika, nastavki iz dragocenih kovin in dragih kamenov; v neki kapeli je oltarni nastavek iz slonove kosti; delal ga je umetnik Leonardo degli Ubriachi iz Firenc celih 40 let. V tej cerkvi je toliko bogastva in toliko lepote, da človek težko dopove. Krasen je tudi nagrobnik ustanovitelja tega

samostana in vsak občuduje tudi kipa kneza Ludvika Moro in njegove zene.

Iz cerkve smo prišli na veliko dvorišče z lepim nasadam. Okoli sva zapazila vitke, majhne stolpčke in najin vodnik nama je razložil, da so to hišice kartuzijanov. Vsak menih je imel svojo hišico s tremi sobicami in vrtec z vodnjakom. Tu je sam zase živel, molil in obdeloval vrtec. Samo vsako nedeljo so se zbrali v samostanski obednici k skupnemu obedu. «Moli in delaj», je bilo njihovo geslo; cel dan so porabili za molitev in delo. Vse pa v strogem molku; le v izrednih prilikah so smeli govoriti. — «Ali se ti ne zdi Jože, da bi bilo lepše, da bi se menihi molili v teh hišicah in peli božjo čast v tej cerkvi sem pri odhodu nagovoril prijatelja.

«Ej, lepše, lepše; sedaj se ta gospoda, ti turisti angleški in nemški, kar pokriči izprehajajo po teh svetih prostorih, mi je pritrdil Jože.



## Kaj nam z dežele pišejo

### SMARJE pri Kopru.

Z našo solo je pri kraju. Samo dva razreda še sta slovenska, nizja dva že poitalijančena. Pa imamo dva laška učitelja, ki nismo prav nič zadovoljni z njima. Otroci jih ne razumejo in beže pred njima. Učitelj je fašist in hodi s samokresom okrog. V Šmarju ne bo nikogar pridobil za ljubezen do Italije. Želimo, da ga šolska oblast pošlje kam proč. — Vinska letina je bila pri nas prav dobra. Cena je za belo 1.60, za črno 1.80. Koruze in krompirja je obilo, flzola bolj srednje. Sena je bilo pri prvi košnji bolj na pičlo, otave pa veliko. Olja bomo imeli pa zelo malo, komaj četrti del lanskega pridelka.

### POVIR.

V Novicah od 16./10. t. l. piše nekdo iz Povirja o cerkvenem petju, katero se je opustilo, radi česar zvrata krivdo na tiste, kateri imajo dolžnost poskrbeti, da se spet petje obnovi — čes da jim je to deveta briga. S temi besedami cika skoraj gotovo na našega g. župnika. Ali, da se resnica prav spozna, je treba slišati obe plati zvona! Kar se tiče g. župnika, če misli dopisnik nanj, vemo, da je on vse mogoče storil, da bi se petje nadaljevalo. Znano nam je vsem, da je dal orglje, katere so bile precej razglašene, temeljito popraviti. Ker ni bilo cerkvene denarja, je sam svoj denar založil in sicer ne malo svoto — 900 lir. To potrjujejo cerkveni starešine. Kar se tiče pevovodje, je poskrbel, da je hodila za malo odškodnino, ker pri današnjih skromnih cerkvenih dohodkih ni mogoče vzdrževati na lastne stroške organista, pridna in izurjena organistka iz Štorij. Čim pa so bile orglje popravljene, so pevci, podšuntani od neke pevke, prenehali. Ko so pri neki priložnosti pevke spet nastopile, jih je dotična podpihovalka na cesti nahrulila. Kar se tiče poučevanja znamo, da je organistka mnogokrat prišla, zlasti ob praznikih, ko imajo vsi čas, ali pevcev ni bilo ter jih je morala iskati in le s težavo nekoliko skupaj spraviti. Vemo, da sta šli dve pevki klicat druge k vaju, ali ker je bil tisti dan na nekem skednju ples, sta jim dve osorno in posmeholvalno odgovorili, da rajši ostane na plesu. Znano nam je tudi, da je pri običajnem ofru za pevce največ doprinal gosp. župnik, kar potrjuje dotični pevec, kateremu je župnik denar izročal. Nadalje nam je dobro znano, da je g. župnik, da pripozna njihov trud in da jih bolj navduši za petje, plačal pevcem kosilo za ne majhno svoto. Torej tistim, ki imajo dolžnost, ni deveta briga, ampak med pevci je nekaj takih, ki jim manjka dobre volje in discipline, katera je potrebna pri vsakem društvu. Če imate res voljo in smisel za lepo petje in če vam je pri srcu čast božja in ugled župnije, se dogovorite in stopite do g. župnika, da se zopet obnovi cerkveno petje in smo prepričani, da vam bo šel na roke.

Resnicoljub.

### ROJAN.

Prinašamo še en glas iz Rojana v isti stvari kakor zadnjič: V 42. št. Novic je članek iz Rojana, v katerem neki B. J. še zmiromu trdi da je Rojan narodnjaški, kljub temu da je že dobil odgovor v Malém Listu na njegov dopis, kateri je bil objavljen v Novicah z dne 25. septembra. Ni mu bil zadosti en odgovor na njegovo pisanje v «Novicah», kakor se vidi hoče še enega. V njegovem dopisu v Novicah se je izrazil ta B. J., da je Mali List prinesel nekakšne stavilke, s katerimi hoče lahkovernim dokazati, da v Rojanu in pri Sv. Ivanu niso volilci volili Slavikove liste. Saj to je čisto gola resnica. Torej ta B. J. ne vidi števila glasov, ki so jih dobile druge stranke več kakor Slavikova lista. Ne vidi, ker je slep. Mi nismo slepi, zato gremo po drugi poti naprej v bodočnost.

Oni pa, kateri se imenujejo napredne narodnjake, so v resnici slepi, ker so preslepljeni od Wilfana in ditta bella.

Enkrat je lušno b'lo, zdaj pa ni več tako.

Kaj ne, napredni narodnjaki?

Franc.

### TOMAJ.

V nedeljo smo imeli pri nas lepo slovesnost. Naš bivši mnogoletni župnik, kanonik Matija Sila, ki v naši sredi uživa zasluženi pokoj, je obhajal 61. obletnico svoje nove maše. Slavnosti se je udeležilo večje število duhovnikov, občinsko starešinstvo in velika množica ljudstva. Slavljencu je stal ob strani njegov brat Fran, župnik od Sv. Ivana. Cerkveni govor je imel naš novi župnik g. Albin Kjuder. Po cerkveni slavnosti je občina priredila v župnišču slavnostni obed. — Gospodu kanoniku želimo še mnogo tako lepih dni.

### ŠTURJE.

Tukaj imamo laškega učitelja, ki ravna z otroci kakor z živino. Psuje jih in pretepa tako, da že nočejo več hoditi v šolo. Zahtevamo, da se naredi konec takega ravnanja. Če ne bo to zadostovalo, se bomo obrnili na drugo mesto!

Več družinskih očetov.

### KONTOVELJ.

Kontoveljci so uredništvu poslali popravek. Izjavljajo, da so g. dr. Pertota sami naprosili, da je nagovoril škofa pri njegovem prihodu v vas. Tudi izjavljajo, da dr. Pertot ni brezverec, temveč resen, delaven in poštvovalen mož, kakršnih je malo. Kontoveljci so ponosni, da imajo tako osebnost v vasi. Zaradi dopisa se čutijo uzaljene posebno oni, ki so dr. Pertota naprosili za imenovanje uslugo, imajoči pred očmi le blagor celokupne vasi in posebno mladine. — Opomba uredništva: Priobčili smo popravek in nas le veseli, da je dobil g. doktor tako slovesno spričevalo neomejenega zaupanja Kontoveljčanov in njegove katoliške pravovernosti.

### Mrzli leti 1925. in 1926.

Učenjak Browne je prišel na to, da bo leto 1925. še bolj mrzlo kakor je bilo letošnje leto, leto 1926. pa še bolj kakor leto 1925. Svoje mnenje tudi prav dobro utemeljuje. Da bi se vsa zmotil! Saj smo imeli že letos preveč vlage in mraza.

### Z milijoni podkupujejo.

Giulietti je vodja delavske mornarske Zveze v Genovi. Giulietti je te dni objavil pismo, da so ga hoteli industrialci s par milijoni podkupiti, da bi se ne več brigal za delavsko-mornarsko. Giulietti se ni vdal.

### Po čem je lira?

Dne 29. oktobra si dal ali dobil:  
za 100 dinarjev — 33 30 L.  
za 100 š. kron — 69 10 L.  
za 100 fr. frankov 120 50 L.  
za 100 avstr. kron — 8 20 st.  
za 1 dolar — 23.— L.  
za 1 funt — 104 20 L.

Tiskarna Spazzal

### ZAHVALA.

Niže podpisani se v imenu svojega brata, biseromašnika Matije Sila, najpristraneje zahvaluje preč. duhovščini, občinskemu zastopstvu, cerkvenim starešinam in vsem Tomajskim faranom, ki so tako slovesno proslavili njegovo biserno mašo.

Franjo Sila,  
župnik Sv. Ivanski pri Trstu.

TRGOVINA NA DEBELO. Cilindri (valjčki) za luči, št. 3, 5, 8 in 11. iz najčistejšega kristaliziranega stekla, spravljeni v kartonastih skatljah namesto v slami. Cene brez konkurence. Izključna prodaja za Trst, Istro, Dalmacijo in Furlanijo

JOSIP KLUN

Via Mazzini 40 (proj Via Nuova).

## „Gostilna ex Zonta“

Via del Toro 8 (Chiozza 10)

Pristna okoličanska vina, domača kuhinja  
Vino za družine črno in belo po L. 2.60

## Ljubljanska kreditna banka

Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre 11

Brzojavni naslov: Bancalubiana - Telefona: 5-18, 22-98

### Podružnice:

GORICA, Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, N. Sad, Ptuj, Sarajevo, Split.

### Centrala v Ljubljani

Delniška glavnica in rezervni sklad:  
60.000.000 dinara

Bavi se z vsemi bančnimi posli. - Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih obrestuje z 4%, a vloge na tekoče račune v Lirah in v Dinarjih po dogovoru. - Izvršuje borzne naloge in daje u najem varnostne pušice (SAFES)

Blagajna je odprta od 9<sup>1/2</sup> do 12.<sup>50</sup> in od 14<sup>1/2</sup> do 16 ure.

### NAŠA ZAVAROVALNICA



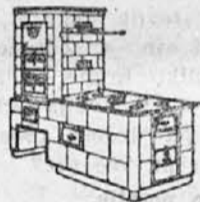
## „L'UNION“

ustanovljena 1828

je največji svetovni zavarovalni zavod

AUGUST RAVNIK gen. zastopnik

GORICA - Corso Vittorio Emanuele III, 28 - GORICA



Poprave  
Spopointive

## Andrej Purič

Kovaški mojster  
TRST  
Via Media št. 6

Izvršuje  
Vsakovrstna stavbena dela. - Zelezne  
ograje in omrežja - Takojšnja izvršitev.  
Štedilniki vseh vrst. Izdeluje tudi  
Zelezne rolettes.

## Čevljarnica FORCESSIN

Je najboljša zaloga z dobrim blagom.

Trst Via Caprin 5 pri Sv. Jakobu Trst



Vseh čevljarjev najboljši fin  
je trgalek Forcessin.

Kdor se enkrat tam obuje,  
večino petelj tam kupuje.

Pojdi k njemu tudi ti,  
videel boš, da prav nar. di.

## Čevljarnica FORCESSIN

## Zobotehnični ambulatorij

TRST, Via Settefontane št. 6, I nad.

odprt vsak dan od 9.—13. in od 15.—19. Izvršujejo se hitro in točno  
vsa dela z zlatom kakor tudi zobnice s kavčukom.

Slovenem 20% popusta. - Delo zajamčeno

EGIDIJ SCHIFFLIN, koncesijonirani zobotehnik.